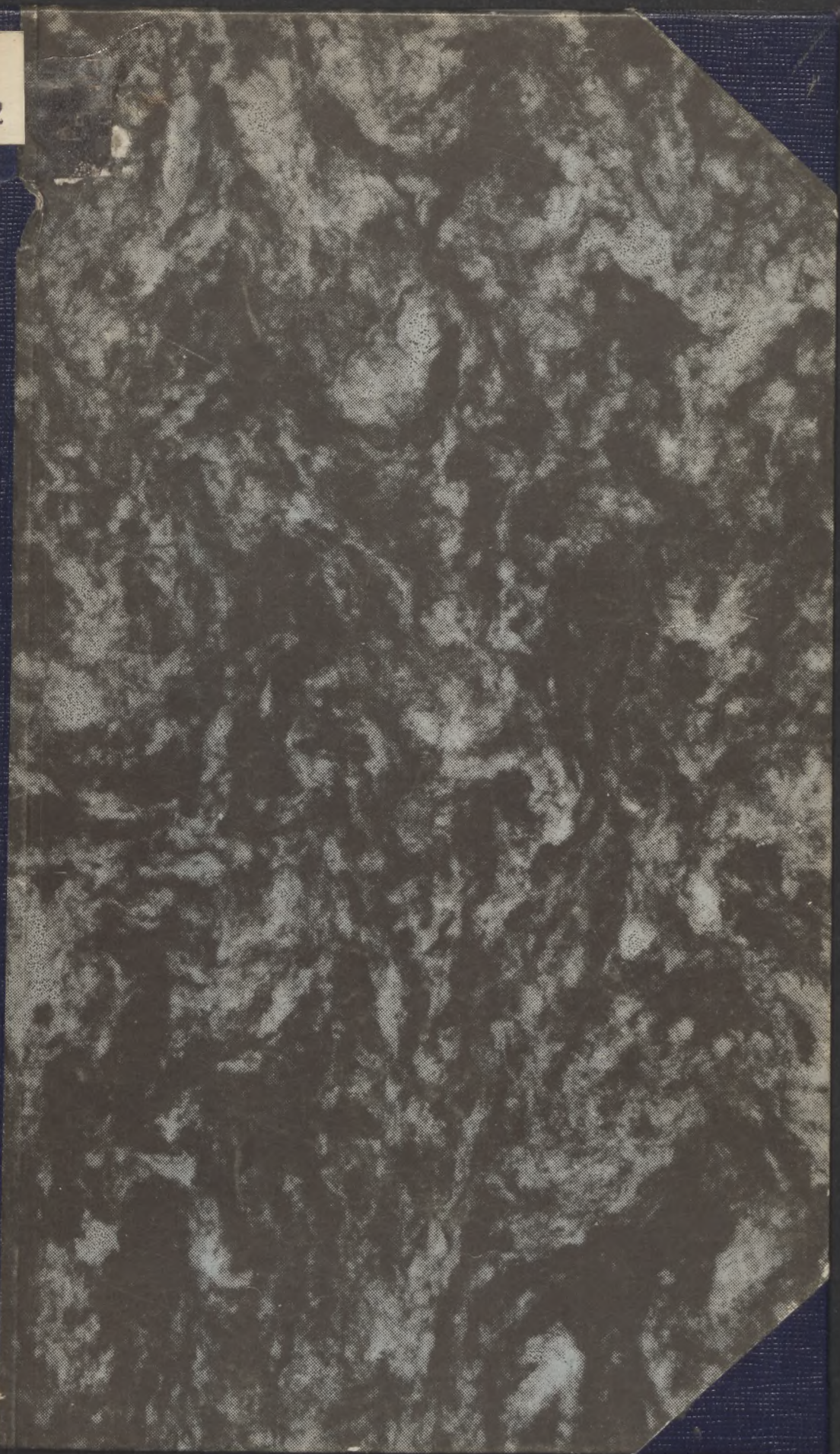
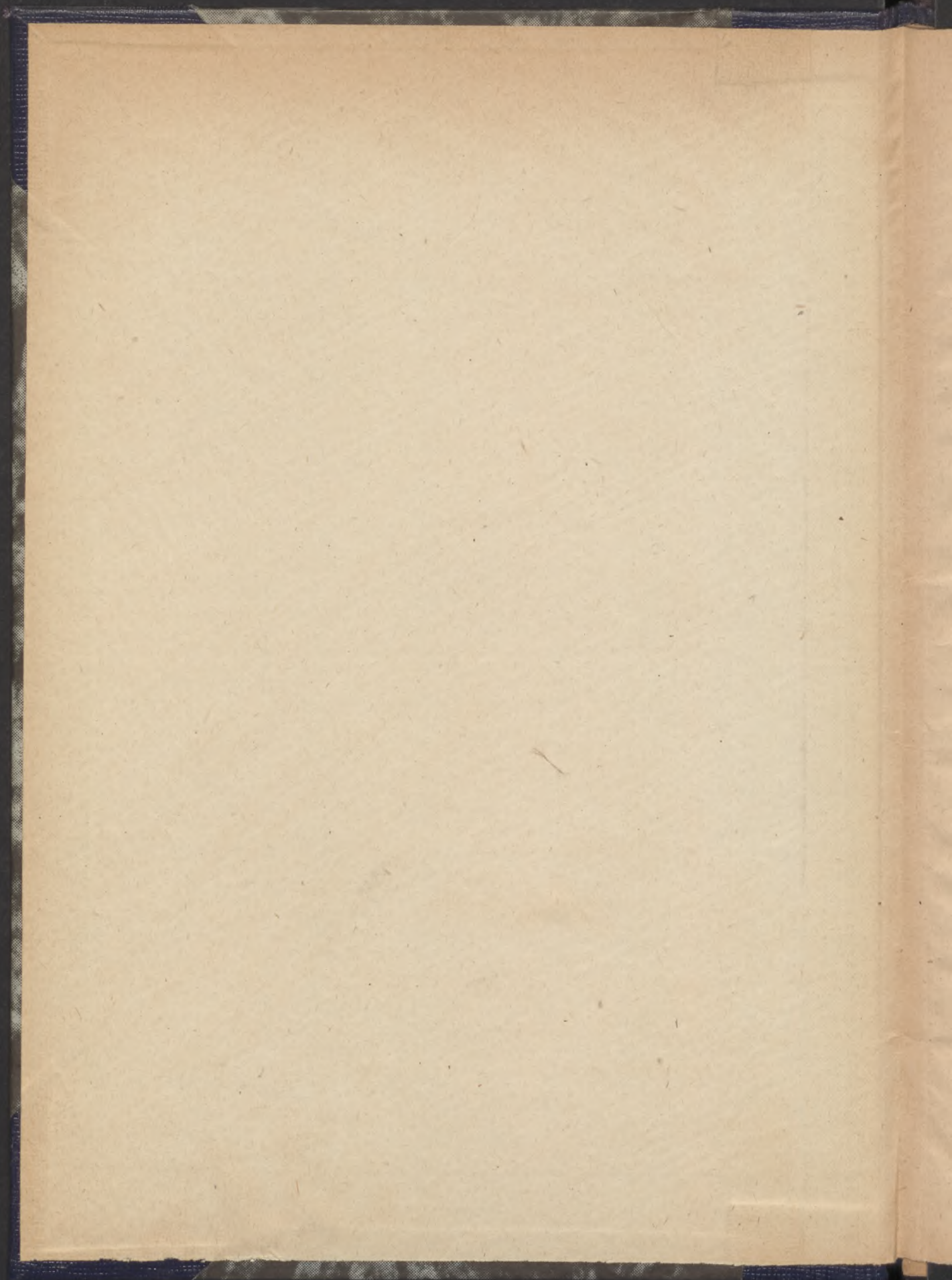

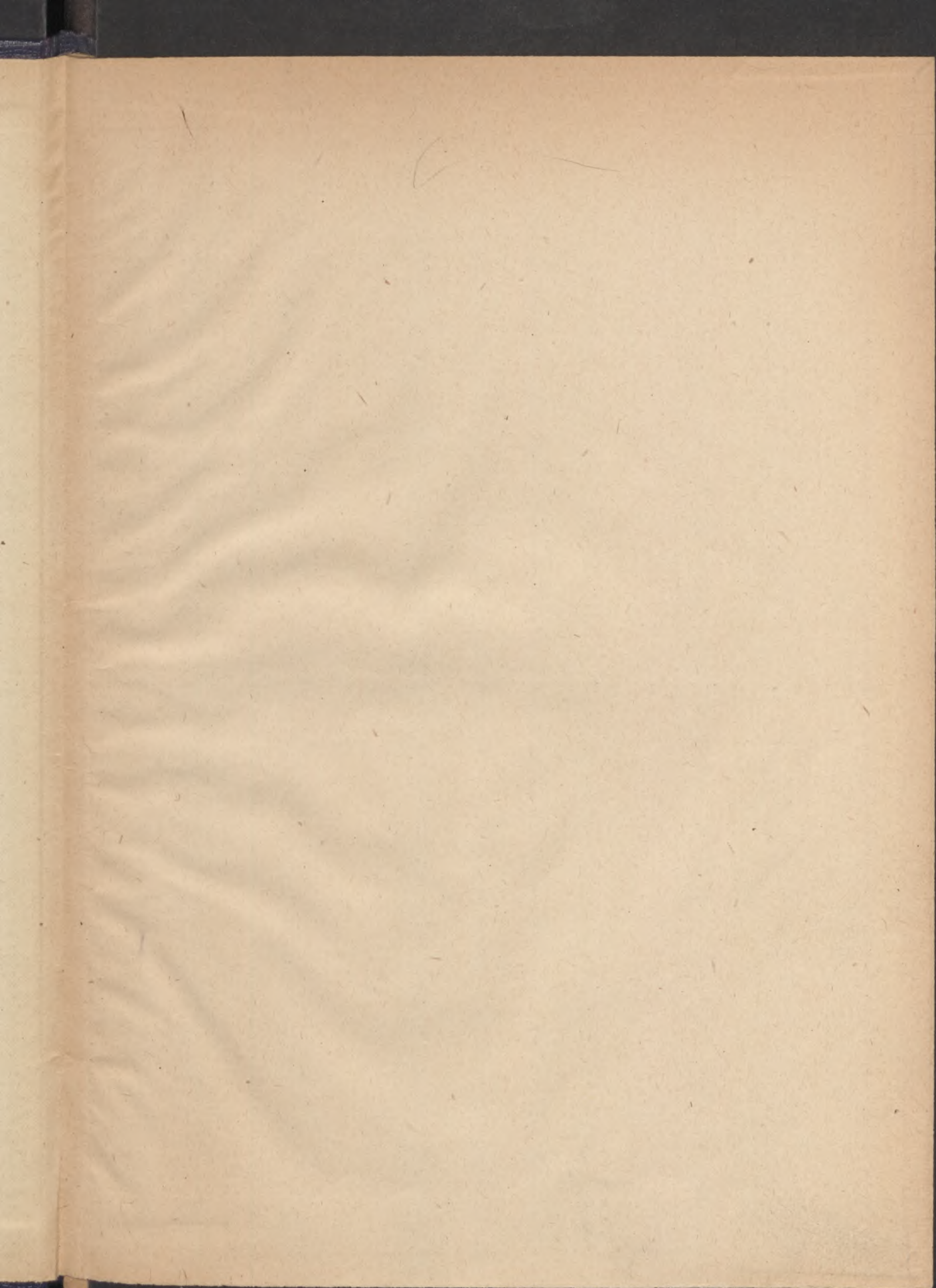
403612

E

A

tér
me
gy
fel
a
ha
jau

ke
ke

po

jog
bő

át

10.635

10.635/2a

EURÓPA REGÉNYEK

Előfizetési ára :
egész évre 1.50 P
félévre —.80 P
Egyes sz. —.16 P

Szerkeszti: MÜLLER LAJOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, Wesselényi-u. 10. V. 2.

Postatakarékp.
csekk számla :
6129.
(Faust Imre)

8

25

R 2

ORSZ. SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁR
Művelődésközpont
8. 3/51
109. 6v.

2003

R
1965

403.612

Két fiú ült egy padon...

Nagy Lajos regénye

Két fiú ült egy padon. Kora júliusi es-
tén. Még nem ismerték egymást, csak sze-
meztek.

Az egyik gyűrött papírzacskóból megy-
gyet evett s a magvakat egyenkint a másik
felé köpködté. A másik nem vett tudomást
a kötekedéstről. A köpködőt végre is meg-
hatotta ez a szelidség. Fátyolos kamaszhang-
ján megkérdezte :

— Há hínak?

A kérdezett nem felelt, balk zokógásba
kezdett.

— Te bögsz! — konstátálta a barátkozó
kedvű.

Semmi válasz.

— Mért tagadod, te bögsz. Az anyád pü-
pos, megmondod azonnal mért bögsz?

— Éhes vagyok.

— Éhes! Az más. Ha éhes vagy, akkor
jogod van bögni. Aki éhes, annak szabad
bögni.

A meggyel már csak félig telt zacskót
áttolta a pad másik végére.

— Egyél.

Az éhes mohón kapott a gyümölcs után
s tömte magába magostól.

— Köpd ki a magot! Még vakbélgyulla-
dást kapsz.

Az éhes rá sem hallgatott. Pillanatok
alatt befalta a gyümölcsöt.

— Most még éhesebb vagyok, — sóhaj-
totta.

— Mért nem mégy haza vacsorázni?

— Ah, — legyintett amaz elkeseredetten.

— Haza? Hogy menjek én haza?

Saját bé lábodon, nem is repülőgépen.
Mert, ha sejtelnem nem csal, nem szenvedsz
pénzbőségben.

— Van két pengőm.

— Teee! Te bitang. Te szélhámos. Te
angyalbandi. Két pengőd van. Kééét pene-
gőd és eleszed a másik keservesen megke-
resett vacsoráját? Na várj, te kapitalistal!

Felállt, odament a pad másik végében
ülő gyerekhez, arcát odatolta annak arcá-
hoz, úgy hadonászott az orra alatt:

— Kinyomom a szemed, te nagytökés.

A teljes regény ára 16 fillér.

Két pengője van, kettő pengője és megveszi a meggyem, a semmiházi.

A másik fiú ijedten nyöszörögte:

— Ne haragudj, nagyon éhes voltam. Szégyeltem bemenni idegen üzletbe.

— Ó, te hülyőnc!

— Mi pusztán lakunk, mindent a mamám vásárol Pozsonyban. Kinn a tanyán nincs bolt. Ott minden a kamrában van. Te még nem voltál tanyán?

— Nem, még falun se. Csak Pesten... Azért te mégis maffla vagy. Hólyag vagy. Pénz van a zsebedben és éhen halsz. No, még egy ilyen pibecet se láttam. Hogy kerülsz te a fővbe?

Mi az, hogy főv?

— Hazánk kies fővárosa, Budapest. Ilyen nagy melák fiú már tudhatná... Meglőgtél?

Bámuló tekintet volt a válasz.

— Te képes vagy rá és nem tudod mi az a meglógás. Megszöktél?

— Én nem szöktem meg. Vonaton utaztam a tanár úrral, aki engem előkészít az ötödik gimnáziumra. A tanár úr felkísért Pestre, hogy önállóságot tanuljak. A szüleim megbeszélték, hogy a szüenidőt Pesten töltöm.

— Áhá. Már kezdel egész önálló lenni, éhen akarsz halni, két pengővel a zsebedben.

— A tanár úr elkísért a keresztmamához és a kapuban azt mondta, hogy csak menjek fel, ő majd vasárnap értem jön.

— És te felmentél?

— Fel. Most jön a baj.

— Kidobtak.

— Rosszabb.

— Rossz volt a cím, nem lakott ott a keresztmamád.

— Rosszabb.

— Meghalt a keresztmamád.

— Még rosszabb.

— Ne dühíts ezekkel a rosszabbakkal. A halálnál nincs rosszabb.

— Lakat volt az ajtón, nem lehetett bemenni, senki sem volt otthon. Leszaladtam, rohantam a tanár úr után.

— Ellenkező irányba.

— Igen. Egy hasonló férfit láttam, utána szaladtam, nem a tanár úr volt. A villamos majdnem elgázolt, a rendőr föl akart írni. Aztán jöttem, itt láttam ezt a padot, hát leültem.

— Melyik uccában lakik a keresztmamád?

— Tudom, de elfelejtettem.

— Ó, te buta! Hát mi vagy te, pólyásbaba?... Hát a szüleid hol laknak?

— Csehszlovákiában.

— Ejha, az messze van. Akkor mást nem lehet tenni, szólunk a zsarunak!

— Minek?

— Zsarunak. Ja, igen, elfelejtettem, milyen műveletlen vagy. Zsaru, az rendőr.

— Rendőrnek nem. Csak rendőrnek ne! Isten bizony ígérd meg, hogy rendőrnek nem szólunk.

— Gyanus vagy nekem. Igaz, hogy én se imádom a zsarukat, mert üldözik a magamfajta kiskereskedőt, de te? Te mégis csak meglóghattál otthonról.

— Ha mondom, hogy nem. Csak nem hazudok én neked. De rendőrtől félek. Ha barátom vagy, akkor nem szólunk a rendőrnek.

— Persze, hogy a barátod vagyok. De mikor rajtad csak a rendőr segíthet... Te nyavalyás, merd azt mondani, hogy nem vagyok a barátod.

Odanyújtotta kezét a másik gyereknek.

— Kovács Antal kiskereskedő. A barátaim szeplős Tóninak csúfolnak. De ha te is csúfolni mersz, kiütöm a szemed.

— Vöröskői Papp Zoltán, ötödikes, — nyújtotta a kezét amaz.

— Na, ilyen grófbarátom igazán nem volt, — nevetett Tóni, bár kissé zavartan.

— Szervusz.

Kezet fogtak.

Tóni ezután szertartásosan, mereven ült a padon. Hallgatott. Jó idő múlva szólalt csak meg, sarkával a földet turkálva:

— Szóval rendőrnek ne!

De azután ránézett Zoltánra, látta annak gyámoltalanságát, elnevette magát.

— Pereceslegény haladt el a pad előtt. A Zoltán gyerek majd elnyelte szemével a ropogóspirosra sült pereceket.

— Pereces! — kiáltotta Tóni.

A pereces visszafordult.

— Adjon a barátomnak, vöröskői Papp Zoltán úrnak egy perecet... Ha jól tudom, a barnát szereted.

Zoltán csak a fejével intett igent. Pénze után nyúlt.

— Majd én! — intette le fölényesen Tóni.

Zseéből keservesen összekotorta a tizenkét fillért.

— A tőkédre vigyázz, nem szabad elherdálni.

A perces Tóni orra alá tartotta kosarát:

— Fiatalúr nem parancsol?

— Nem. Ma már torkig ettem magam perccel.

De szeme vágyakozva tapadt a kosárra.

A perces mutatóját kopott sapkájához emelte és ment. Csakhamar messziről hallatszott kínálgató el-elbődülése:

— Percecet vegyenek, friss meleg a percec!

Zoltán a percecet is fölfalta, mint előbb a meggyet. De nem jutott eszébe, hogy a felét letörje Tóninak. Tóni ezen csak mosolygott. Már egészen közel ült egymáshoz a két gyerek, szinte összebujtak.

— Holnap írunk a kedves szüleidnek, — mondta Tóni.

— Igen. De hol alszom én addig? — sóhajtott Zoltán. — Három nap is beletelik, míg apa értem jöhet.

— Hát a Hungáriában nem fogsz aludni, az valószínű. Nálam alszol.

— Neked van lakásod?

— Van. A lakás tulajdonképpen a mutteré, de végre is én vagyok a családfentartó. Különbem az anyám igen jó asszony.

Mégsem volt egészen biztos benne, hogyan is áll az ügy a családfentartással, meg az anyja lakásával:

— Gyere Zoltán, lesz, ahogy lesz. Ha jár is a szája a muttinak, a szíve színarany. Csak gyere, nem fog kidobni.

II.

Özvegy Kovács Antalnén nem volt se öreg, se fiatal, se szép, se csúnya. Se kövér, se sovány. Sőt, még özvegy sem, mert néhai Kovács Antal asztalossegéd elfelejtette elvinni az anyakönyvvezetőhöz a fia anyját. Gálos Juli volt az ő neve tulajdonképpen.

A fiút, már mint Tónit, az elhunytak szülei örökbefogadták. Ne lézengjen fattyúként a világban az egyetlen unoka.

Gálos Julit meghatotta az öregek előzenésége. Karácsonykor minden esztendőben kiadós csomagokat küldött nekik. Tónival, mikor az már megtanult írni, meleghangú leveleket íratott a drága nagyszülőknek.

Juli nagy becsülettel őrizte özvegyi tisztességét. Mindenszentek napján kijárt a te-

metőbe, virágot és mécsest vitt az elhunyt élettárs sírjára. Ilyenkor a kis Tóninak, akit kézenfogva vezetett hazafelé a temetőből, könnyezve kötötte a lelkére, úgy, ahogy valami ponyvában olvasta:

— Légy méltó édesapád emlékéhez.

Ha a gyerek egyszer megkérdezte volna az anyját, hogyan is legyen méltó apja emlékéhez, akkor annak biztosan a számtalan verések egyike jutott volna eszébe s megborzadt volna arra a gondolatra, hogy Tóni megfogadja a tanácsát.

A szerelemről különben csak annyi fogalma maradt Julinak, hogy borszagú, meg gyerek a következménye.

A férfiaktól az az egy is elég volt egész életére. Ha néha férfi nézett a kendője mögé, haragos ráncokba szaladt a homloka:

— Nyavalyát! Nem valók ezeknek tisztességes nők. Csak az „olyanok“ tudnak velük úgy elbánni, ahogy megérdemlik.

Juli mosásból és vasalásból tartotta el magát és nevelte Tónit. Szépen mosott és vasalására meg éppen büszke volt. Igaz, hogy még Budáról is hordták hozzá a vasalóvaló csipkeholmit. Azt a férfiinget, ami a Juli kezéből kikerült, bátran viselhette volna egy herceg is. Ő így gondolta: herceg — is. A hercegnek más ing dukál, az csak természetes.

A mosáson és vasaláson kívül még egy büszkesége volt Julinak: fia, Tóni.

Legtisztább gyerek volt Tóni az egész környéken. Már amíg teljesen az anyja gondozta. Nyáron napjában kétszer is tisztába öltöztette Juli, aki arról ábrándozott, hogy urat nevel a fiából. Orvost, mérnököt, vagy, ha nagyon jól tanul, papot. Urat, aki szép, tiszta ingeket hord.

Ez az ábrándja ábránd maradt. Mert Tóni nem tanult. Az iskolaórákat elcsavarogta, sohasem tudta a leckét. A padokat összefaragcsálta, réme volt a tanítóinak, akik csak azért nem buktatták meg, hogy vissza ne kerüljön hozzájuk a következő tanévben.

Tóni szerette az anyját, meg is ígért neki mindent, mikor az sírva korholta. De nem tudta megtartani az ígérését, sehogyszem tetszett neki az iskola.

Egy év óta ő is hozzájárult a háztartás költségeihez. Cipőperlit árult kávéházakban. Az üzlet ment valahogy, mert Tóni

rendkívül ügyesnek bizonyult ebben a mesteriségben. Az anyja most már kevesebb mosást vállalt, sőt, itt-ott a takaréka is beadott pár garast.

III.

Sövény ucca 7, Angyalföld. A ház előtt az ucca még nincs kikövezve. A sarkon hatalmas bérkaszánya, szinte agyonnyomja az ucca sárgára meszelt földszintes házait. A hetes számba még a villany sincs bevezetve. Az udvar közepén még látható a régi szivattyús kút. A fal itt-ott mállik, a lakások ajtajai eredetileg komor barnára voltak festve, most a száradástól és sok mosástól fakultak, kopottak és repedezettek. Idétlenül összetakolt és zöldre mázolt favödrökben oleánderfák virulnak. Egy darab falu a ház, benn a városban. A város mindössze talán a villanyosok és az autók zaja, mely a Váci-útról ide hallatszik.

Még csak házmester sincs a Sövény ucca 7-ben. A ház tulajdonosnője, szikár öregasszony, tartja a rendet. Takarítani a lakók takarítanak, mindegyik a saját ajtaja előtt. Télen a havat még az uccáról is elhánnya némelyik férfilakó. „Hát az ember csak segít az ilyen szegény özvegynek” — így védekezik a hólapátoló, ha kinevetik a szomszédok az ingyen munka miatt.

Nyáridőben a hét lakásból két-három asszony állandóan kinn áll az udvar közepén, mintha egymást váltogatnák. És csevegnek. Másokról beszélnek, mindig a jelenlevők a jelen nem levőkről. Sok rosszat, kevés jót. Amelyiknek kisgyereke van, az a picit a karján tartja, fáradhatatlanul. Ez nyaralás a Sövény uccában.

A ház tulajdonosnője, ha keresztülsétál az udvaron, néha odaszól a csevegő asszonyoknak:

— Nincs semmi dolguk? Inkább takarítanak! Odaég a rántás!

Vállvonás a válasz. De elhallgatnak. Vissza egyik sem beszél. Valamennyien tartoznak a havi bérekkel. Sőt, tekintély is van a Sövény ucca 7-ben.

Furcsa erkölcsök vannak a kültelki népeknek. Hogy Gálos Julit elfelejtette feleségül venni a néhai asztalossegéd, azon senki fönn nem akadt, de mikor a sarki hentes tizenhét éves leánya egy ötvenéves férfival jegyezte el magát, mert az gazdag

hírében állt, a rossznyelvű Balogné rögtön megjegyezte: „Az ilyen meg a sarkon álló közt csak az a különbség, hogy az mindenkivel csinálja, de egyik is pénzért, a másik is”. A többi asszony bólogatott hozzá.

Aztán így szótték tovább:

— Sohse féljen Balogné lelkem, szerez a menyecske hamarosan kisegítőt az urának.

— Olyant, aki bírja a dolgot.

— Az ilyen munkát minél dologtalanabb másban a férfi, annál szívesebben vállalja.

— Ebben aztán nem szakad le a karja a fáradtságtól.

Balogné, a seszimű Galambosné és Klein néni, az egyetlen zsidó lakó felesége, vitték a szót. Klein néni földerült a többi:

— Nézd csak, még nem felejtette el Klein néni, hogyan is megy a móka.

— Ami jó, azt nem egykönnyen felejt el az ember — ezt már csak a tréfa kedvéért mondta Klein néni, mert mint a szegény, agyondolgozott nők legnagyobb része, ő is hideg volt és az is maradt egész életére.

Vigan nevettek. Ki nem élt vágyak reztek a levegőben. Azután utálkoztak:

— No, a henteslányt se irigylem. Egy ilyen nyálás öregember!

Igen, a város szélén már nyálás öregember, aki ötvenéves. Benn a városban a legsebbe korban levő férfi.

IV.

Klein bácsi totyogott haza, az öreg rakárnok. Egy rokonának az üzletében dolgozott; nagy szükség nem volt a munkájára, inkább azért tartották, hogy legyen mit ennie neki, meg a feleségének.

Az asszony ment utána be a lakásba, hogy vacsorát adjon a férjének. Igen szegényes volt a vacsora: tarhonya paprikás lében. Klein bácsi régi libacombokra gondolt és sóhajtván ült le az asztalhoz.

Juli érkezett meg a városból. Fonott kosárban nagy halom szennyest cipelt. Egészen kipirult a nagy erőlködésben. Galambosné részvétellel szólt feléje:

— Maga is, szegény asszony, örökké dologgal erőlteti magát.

De amint Juli eltűnt az ajtaján belül, egyszerre így fordult a szó:

— Mit sajnálja? Pénze van a takarékaiban. Meglátják, házat vesz egyszer.

Juli, ahogy letette odabenn a teli kosarat, kifordult az udvarra s maga is a tré-

eselők közé állt. A tulajdonosnőt — tulajti tárgyalták meg egész fesztelenül, vitatkozva, néha lármázva, egymást cáfolva, egymásra lícitálva. Peténé is közéjük állt, s ötre emelkedett a számuk. Már századszor beszélhették meg a tulajti is, hol a sárga földig lehuzva, hol valamit enyhítve itéletükön. Ebben az időpontban így adódott a mérleg:

— Irigykednek rá némelyek, hát minden rosszat rákennek. (Valami haladékokat adhattott Peténének!) Irigylik, mert gazdag, meg mert magányos nő s így senki se székálja.

— Mindennap hús meg édes tészta. Annyi a befőtt, savanyúuborka, meg paprika a kamrájában, hogy három családnak is elég lenne. De nem is ad ám senkinek, ha éhen döglök is előtte, egy krajcárt sem.

— Azért van neki, törje ki a nyavalyát! — fejezte be az egyik asszony s a többi hirtelenében még hozzácsapta:

— Nem mindenki olyan hülye, mint én voltam világeletemben. Amíg volt miből, még ki sem hiult az egyik rokon helye, már ott ült a másik.

Mikor az első hazaérkező férfi befordult a kapun, egyszerre szétszéledtek az asszonyok. Jön a többi is, vacsorát kell nekik adni. Ugyan meddig lesz még miből? A Kárászéknak már most sincs.

Ezen az estén Juli nem főzött vacsorát.

— Kezeit csókolom — ezzel nyitotta ki a konyhaajtót Tóni. — Ez a nyanyám — mutatta be Julit a pajtásának.

Juli ránézett az idegen fiúra. Amint meglátta annak jó ruháját, úrias külsejét, önkénytelenül is barátságosan, szinte tisztelteljesen üdvözölte.

Zoltán lehajolt, kicsit fölemelte a Juli lúgtól kimart kezét és megcsókolta.

Az asszony csaknem felsikoltott örömben. De a másik pillanatban már elkapta a kezét és zavartan kérdezte a fiútól:

— Mivel szolgálhatok?

Tóni látta, hogy anyja főzve van attól a marha handipusztól, közbelépett:

— Van valami vacsora? A barátom, vöröskői Papp Zoltán, éhes.

Még ez is a finom ruhához, meg a kézcsókhoz, ez a gyönyörű név! Vöröskői Papp Zoltán.

Dehogyan mondta volna Gálos Juli, hogy bizony ő ma nem készített vacsorát. Noha

elmúlt nyolc óra, rohant a fűszereshez vacsorát vásárolni. Nyolc után az udvar felőli részen jártak be a törzsvásárlók a boltba.

Tóni utána surrant az anyjának. A konyhában elfogta, érvelt, magyarázott neki, hazudott is. És sikerült meggyőznie a muttert, hogy milyen nagy szerencse érte őket ezzel a vendégfiúval. Hadd lakjon náluk, míg el nem jön érte az apja, hogy hazavigye húszszobás kastélyukba. Talán miniszter is lesz az ilyen fiúból, talán még rendőrfőkapitány is.

Gálos Juli, álmodozó lélek, mindig is hitte a „talánok”-ban. Mikor vadházasságra lépett néhai Kovács Antallal, nyugtalankodó szemérmét így csittította:

— Talán megesküszik egyszer velem.

Mikor Tóni nagyszüleinek csomagokat küldött, noha ő rongyos cipőben, ruhában járt, így morfondált:

— Talán visszafizetik egyszer a fiamnak.

Mikor Tónit iskolába adta:

— Talán urat tudok nevelni a fiamból. És visszafizeti öregségemre, amit mosok, vasalok, álmatlankodok rá.

— Talán csakugyan hasznára lesz a Tóninak, ha jól ellátom ezt az úrigyereket.

És még öt deka téliszalámit is vett a vacsorához.

Rettentően szerette a téliszalámit, de évek teltek el, amíg egyszer evett. — Drága! Gazdagoknak való! — torkolta le magát, ha már-már elhatározta, hogy vesz öt dekát és megeszi csak úgy, kenyér nélkül, a kenyér elveszi a valódi ízét!

— Még öt deka sajtot is kérek — nyögte ki némi vívódás után.

— Igen, emmentálit.

— Nem lehet az hálátlan fajta, az a fiú. Milyen szépen kezelt csókolt nekem, ilyen nagyúri fiú.

V.

Fehér abroszt terített az asztalra, hosszú porcellántálra rakta a vacsorát, díszítésül még piros hónapos rettekkel is körülkerítette, ahogy polgári házakban látta néha, még mostanában is, mikor a tisztaruhát hazaszállította.

Tóni csak nézett, azután jót nevetett.

— Az úr pokolban is úr — mondta nem bosszankodva, de inkább jókedvűen, hogy

úgy megbecsüli az anyja az idegen fiút, ahogy őt még sohasem.

Gálos Juli is leült az asztalhoz, nem vacsorázni, csak nézni a két gyereket, meg hogy ha kell valami, kéznél legyen kiszolgálni. Csak félig ült a széken.

— Egyen maga is velünk — kérte a fia.

— Nem, nem, — szabadkozott az anya — én már vacsoráztam.

— Igazán, néni kérem, egyen velünk, — kérte most már Zoltán is.

A petróleumlámpa fénye ráesett a gyerekre, szép fiú volt. Gesztenyebarna haja csigásan omlott a homlokára, a bőre fehér volt és finom, mint egy lányé. És milyen biztossággal bánt a késsel, meg a villával. Lám, milyen szép még az is!

Gálos Juli nézte Zoltánt, alázatos elragadtatással. Szerette volna, ha az ő fia, az ő Tónija volna az idegen gyerek. Valósággal belészeretett.

Hát hiszen, ha csak őt magát nézzük, gyermeki csínosságában és semmi másra, távolabbiakra nem gondolunk, helyes kölyök is volt Zoltán. Még kedves és mulatságos is. Kicsúfolta az állatorvosukat, utánmozta a kasznárt, olyan érdekesen mókázott, hogy bár senkit nem ismertek, akit kifigurázott, mégis jókat nevettek rajta.

Juli boldogságát nem zavarta meg, sőt fokozta, hogy Zoltán nem szerette a téliszalámit, Tóni meg nagylelkűen átengedte a maga részét is az anyjának. Juli végre megehetett öt deka szalámit, kenyér nélkül, ahogy mindig elgondolta. Csak a huszonhat fillérért volt kár. Ennyi pénzt elpazarolni saját magára!

Az alvás kérdését kellett valahogyan megoldani. A szoba két sarkában állt ugyan két ágy, de divány nem volt s hármuknak kellett hely és takaró is csak kettő akadt a háznál.

— Én meg a Tóni együtt alszunk — döntötte el a vitát Zoltán. — Már aludtam én másik fiúval egy ágyban, az umokafivéremmel, Károlykával. Sok vendég volt egyszer nagyapáéknál, hát együvé fektettek kettőnket. Nagyon mulatságos két fiúnak egy ágyban aludni.

Valami eszébejutott, elpirult.

— A Károly azért nagyon haszontalan rossz fiú — mondta halkan, inkább csak önmagának.

Juli az ágyakat bontotta szét. A fiúk ágyneműjéről lehántotta a csíkos huzatot, fehér csipkés párnát és fehér dunnahéjat húzott fel. Még csak egyszer volt használatban ez a készlet, mikor a Tóni született. Időnkint átmosta, átvasalta Juli a vásznakat, hogy meg ne sárguljanak. Mikor velük dolgozott, ilyenfajta gondolatai támadtak: — Talán egyszer én is alszom csipkés fehér ágyban.

Tóni tiszta hálóinget kapott. Ha elrongyolódott a nappali ing, Juli kinevezte hálóingnek, s így utolsó rongyáig szolgált a fehérneműdarab.

Zoltánnak a maga egyik csipkés hálóréklijét adta. A csipkés holmit nászéjszakáján viselte. Akkor világoskék szalagot fűzött a csipkék közé és olyan szépnek találta, hogy meg volt róla győződve, már ezért is megesküszik vele Kovács Antal. Most már eszébe se jutott, hogy csak egyszer is felvegye. Nappali ingben aludt, amit előbb egy hétig nappal viselt, azután egy hétig éjjel. Spórolt a munkával és a szappannal.

Úgy nézett ki Zoltán a díszes párnák közt, a nászi hálórékliben, mint egy hamvasarcú fiatal leány. Tóni, mikor lefeküdt melléje az ágyba, meg is jegyezte:

— Olyan vagy, mint egy kisasszony, elveszlek feleségül, jó?

Zoltán nem felelt, már boldogan szuszogva aludt, kimerítette az izgalmas nap.

Tóni az olcsó takarót óvatosan ráterítette alvó barátjára. Volt a mozdulatában valami anyáskodó szeretet. Fiúnál szokatlan gyöngédség, finomság. Olyan volt ez a mozdulat, mint az emberi lélek, mikor még nem festette feketére a gonoszság, mikor még romlatlan, mert gyermek a gazdája.

VI.

Gálos Juli másnap hajnalban csendesen összeszedte a két fiú ruháját, fehérneműjét s halkan, hogy az alvó gyerekek fel ne ébredjenek, kilopódzott a konyhába. Átkéfélt, átvasalta a két ruhát s Zoltán fehérneműjét átmosta, azon vízesen kivasalta. A mosófazékban vizet melegített, odakészítette a teknőt, az volt az ő háztartásában a fürdőkád is.

A konyha frissen főtt kávé szagától illa-

tozott, mikor a két fiú hosszas hancúrozás után kikelt az ágyból.

Zoltánnak a ruhája ott feküdt a konyhaszéken, kifehérelve, kivasalva: a frissen átsózt, átvasalt ing legfelül.

A fiú hálás mosollyal ajkán odaszaladt Julihoz, átölelte annak nyakát és megcsókolta.

Julival szinte fordult egyet a világ. Zavarában csak ennyit tudott mondani:

— Na, fürödjétek gyerekek, jó langyos víz van a teknőben.

De nem állhatta meg, hogy ki ne menjen az udvarra: lelkendezve beszélt a vendégéről:

— Csak valami szélhámós ne legyen az a kölyök! — csak ennyit mondott a tulajdonosnő. Némi lenézéssel Juli iránt, meg a vendége iránt is.

Juli zavartan tért vissza a lakásba. De odabent megint földerült a kedélye.

Mosolyogva nézte a két reggeliző gyereket. Ha valaki megkérdezte volna, melyiket szereti jobban, hát csak megszokásból válaszolt volna így:

— Na, persze, a Tónit.

Zoltán megcsókolta Julit. Pedig őt nem szokta csókolgatni még a fia sem. Ha valami nagyon hizelgőt akart mondani a gyerekek, csak azt mondta:

— Azért szeretlek téged, te szeplős vénasszony.

Ilyenkor tegezte Tóni az anyját, megveregette az arcát s nagyon hasonlított az apjához. Juli rémülten nézte és azon sóhajtozott, hogy inkább sohase kedveskedjen neki a fia.

— Nem mész le róla! — szólt rá a hízelgő Zoltánra Tóni. — Te kis marha. Úgy nyalakodik, mint egy lány. Puszkodik a kis baba. Didit nem kérsz reggelire? Nézz meg az ember, még elkapcsolja tőlem az anyai szeretetet. Te kis vacak. Engem nem csókolnál meg?

Tréfás grimásszal tartotta arcát Zoltán elé.

Nevettek.

Juli mama átszaladt a fűszereshez. Tóni arra használta fel az időt, hogy megmutatta barátjának, milyen magasra tud köpni. Leköpte egyszerűen a konyha plafonját.

Zoltán könyörgött, hogy tanítsa meg őt is ilyen magasat köpni.

— Az nem olyan könnyű, tréning kell hozzá — no, meg szufla is. A terep nem alkalmas a tanulásra, mert a mutter minden percben megjöhet.

Reggeli után nekiláttak a levélírásnak. Ültek a konyhaasztal körül, de hárman sem tudtak egy épkezláb mondatot megszerkeszteni.

— Ugorj át Tóni a Klein bácsihoz. Ma szombat van, talán nem ment be az üzletbe.

Tóni már jött is vissza. Klein bácsi csakugyan nem ment be az üzletbe. Mindjárt jön, már köti a nyakkendőjét. Mert amikor meghallotta, hogy ki van Tóniéknál, hogy milyen feladat vár rá, hogy milyen igazi keresztény úrhoz fog ő szólni, ha csak levélben is, mindjárt az ünnepi kravátlóját kérte a feleségétől.

Ő maga nem vallásos, de a rokonok kedvéért jó zsidónak adja ki magát és szombaton nem megy be az üzletbe.

— Itt van Klein bácsi — így jelentette be magát, amint felbukkant az ajtóban.

— Jöjjön csak, jöjjön szomszéd úr, itt csak a maga okos zsidó feje tud eligazodni — tessékelt beljebb Juli a szomszédot.

— Na, na, ne hízelegjen. Ha valami kell, akkor okos zsidó, ha semmi sem kell, akkor bűdös zsidó.

Azután kínálás nélkül leült a konyhaasztalhoz:

— Hol van a fiatalúr? Először látni szeretném.

Juli odaállította Klein bácsi elé Zoltánt. Ha csak az a kívánsága, hát nézze meg.

Klein bácsi lassan előkotorta a szemüvegét, valahonnan mocskos szarvas-nyáladarabot húzott elő, komótosan átdörzsölte vele a szemüveget, föltette az orrára és végignézte az előtte álló fiút.

Zoltán dühös lett.

— Ez az?

— Igen.

— Van levélpapír? Hát csak adja ide, mert az idő pénz.

Mielőtt a levélíráshoz fogott, nem tudni hogy miért, miért nem, de egy buta indítványt tett:

— A rendőrséget illene figyelmeztetni.

Váratlan dolog történt. Zoltán, akit Gálosék eddig csak szelidnek és kedvesnek láttak, gőgös haraggal förmedt Klein bácsira.

— Maga csak írja meg a levelet, nem kértünk magától tanácsot.

Klein bácsi behúzta keskeny madárfejét a kabátja gallérjába. Szótlatlanul nyúlt a toll után és írni kezdett.

Julinak óriásian imponált a Zoltán felépése. Ez aztán igen. Ez érti a módját.

Klein bácsi megírta a levelet. Egészen értelmes levél lett. De hát remek leveleket is tudott az öreg fabrikálni. A külbelki ház lakói vele fogalmaztatták híradásaikat. Minden karácsonykor olyan zengzetes üdvözlő levelet szerkesztett Gálos Julinak, a nagyszülők részére, hogy még az Úr Jézus is elsírhatta magát rajta a mennyországban, ha ugyan ő olvas zsidó által szerkesztett leveleket.

Juli szemében most is könny jelent meg s az anyja miatt Tóninak is el kellett érzékenyülnie. Zoltán rideg maradt:

— Majd az édesapám megfizet magának — mondta röviden.

Juli két darab húszfillérest csúsztatott a Klein bácsi markába s mikor az már az udvar közepén kocogott, még utána kiáltott, mert ő maga keveselte a fizetséget:

— Ha valami sürgős mosnivaló van, csak küldje át a Kleinné asszonyság. Nem kívánom én senki munkáját koldusgarasért.

Klein bácsi legyintett a kezével, nem fordult hátra. Csak otthon tört ki belőle a méreg.

Átkozta a Zoltán gyereket, ótestamentumi módon. Felesége rémülten sietett át Balognéhoz egy kis beszélgetésre. Az öreg maga is beefáradt a szitkozódásba s lefeküdt a rozzant díványra aludni.

A levelet feladták, a két fiú már künn szaladgált az udvaron. Labdázta, taszigálták egymást.

Ebéd után Tóni hóna alá csapta az üzletet, egy kiszolgált cipőskatulyát, fekete, barna, rövid és hosszú cipőfűzőkkel megtömve.

Zoltán kérte, vigye el őt is magával.

Tóni habozott. Végül azt mondta:

— Hát gyere.

Mikor a kapun kiléptek, megállította Zoltánt:

— Te, tudsz te titkot tartani?

— Tudok.

— Esküdj.

Zoltán megesküdt.

— Hát kérlek, szombat délután én nem dolgozom. A keresztmamával megyek cukiba.

A pajtása kérdő pillantására így folytatta:

— Tudod, a keresztmama k...a lett.

Zoltán elpirult.

— Mit pirulsz, te marha, a keresztmama alapján véve igen jó nő. Élni csak kell. Nem moshat, vasalhat mindenki, mint a mutter. A mosás is foglalkozás, a keresztmamáé is foglalkozás. Na. A mutter megtiltotta, hogy szóba álljak a keresztmamával. Ezek a tisztességes nők, mint például a mutter, folyton kétségbe vannak esve, pletykálnak, irigykednek. A keresztanya meg nevet, elvisz a cukiba, ad minden héten öt pengő zsebpénzt. Gavallér nő. Ha öregebb lennék, elvenném feleségül.

— Azt nem lehet.

— Mit nem lehet?

— Rossz nőt nem lehet feleségül venni.

— Ó, te mamlasz. De ott áll a keresztmami. Nézd, milyen jókedvűen integet. Látd, milyen rendes nő.

A keresztmama Zoltánt is meghívta a cukrászdába. Később moziba is elmentek. A „Kis külbelki népbútító“-ba. A mozit Hera mozgónak hívták, csak Tóni nevezte kis külbelki népbútítónak. Ezt az elnevezést Zoltán nem értette, a keresztmama sem. Ő dühös is volt miatta, de valami nagyon Tóni sem foghatta föl a névben rejlő igazságot. A Japán kávéházban hallotta egyszer egy szigorú, kopasz írótlól, akkor megtetszett neki s néha mondogatta: kis külbelki népbútító, vagy belbelki hülyítő.

A vásznon érzelmes kép játszódott le: a kis cseléd elindul Amerikába, mindenféle viszontagságon esik át, de erényét megőrzi és végül is a dúsgazdag ültetvényes fiának lesz a felesége... A keresztmama sírt a boldogságtól. Ó, a kis cseléd milliomos felesége lett a darab végén.

Zoltánnak is tetszett a mese.

— Hülyeség. — jelentette ki Tóni.

Kezdte érteni a „kis külbelki népbútító“-t.

— Neked nincs szived! — szipákolta a keresztmama.

— Miért? Mert nem bőgök az ilyen marhaságon? Hát így történik ez az életben?

— Az ember azért megy a moziba, hogy

szépet lásson. Rondaságot láthat eleget az életben. — vitatkozott a keresztmama.

— Nőssel nem vitatkozom. — jelentette ki végül Tóni. — És ha megpukkadtok is, én azokat a filmeket szeretem, amelyekben az oroszlan megeszi a négert, az oroszlan megeszi az óriáskigyó.

A nő nemsokára elbúcsúzott, négy pengőt csusztatott a Tóni markába. Kérte, ne haragudjon, most nem adhat többet, keveset keresett az elmúlt héten.

— Bizony, bizony a gazdasági viszonyok napról-napra rosszabbak lesznek. — sóhajtott a fiú.

Tóni a keresztmama szemében a mult volt. A kis mosóda, ahol együtt dolgozott a gyerek anyjával, vasárnap délutánok pihenős emléke a ligetben, a régi élete, ahová visszavágyott.

Az anyja betegesen gyűlölte vagy irigyezte ezt a volt kolleganőjét s hogy annak fájdalmat okozzon, megtiltotta a fiának a keresztanyjával való találkozást. Már évek óta szombat délutámonként titokban találkozott a nő a keresztfiával.

— Ma nem megyek ki a placra. — Tóni megcsörgette zsebében a keresztanyjától kapott négy pengőt. — Ebből három a Mutteré, egy pengőt ellumpolunk a vurstliban.

— Előre, irány a lizsé! — Karonfogta a barátját s füttyörszve siettek a liget felé.

— Csudi pofákkal fogsz megismerkedni, csudi pofákkal, ha mondom. — biztatta Tóni a másik gyereket.

A vurstliban ötven-hatan fogták körül a két fiút, nevetve rázták meg egymás kezét.

— Lassabban a testtel, srácok. A barátom vöröskői Papp Zoltán még nem ismer benneteket. Ide figyelj pajtás. — Egy hórihorgas fiúra mutatott Tóni:

— Ez a lapterjesztő úr. A bandában a leggazdagabb, a vörös Szefer. Ő a társaság zugbankárja. Heti egy pengő kamatra két-tőt ad kölcsön. Jaj az embernek, ha nem fizet pontosan. Szefer leveri róla a tőkét, kamatot egyben. Űzni aztán tud.

A többiek majd megfúltak a nevetéstől, mialatt Tóni bekonferálta a Szeferre.

— Te csak ne neved Jóska. — mondta Tóni egy tömzsi fiúhoz fordulva. — Aki büntetett előéletű, az ne nevedsen. Ez — mutatott a konferáló a tömzsi fiúra, — há-

zasságszedelő. Megszöktette a vicinájuk kislányát, házasságot ígért Mariskának a bitang s Mariska most az átmeneti leányotthonban várja, mikor váltja be Jóska az ígérését.

A nevetés percről-percre nagyobb lett. Zoltán idegenül, rémülten állt a nevető fiúk között.

— Ne rémüldözz hát. Nem látod, hogy tréfálok? Jó fiúk ezek itt mind, valamenynyit tisztességes munkával keresi a kenyerét. A Szefer például rikkancs. Szüleit és két hugát tartja el lapárusításból. Jóska inas még, de már ő is keres. Azután: — A Feri — sovány, magas fiúra mutatott — cipőtisztító. Végül itt van Károly, úgynevezett jó családból való gyerek, ő csakugyan elzüllött, mert kikiáltó egy műtatványos bódében. A szöveget saját maga szerkeszti, a vasárnapi publikum kedvence. „Itt látható az óriásnő s törpe férje, ha az asszonyságok, nagyságák, magyságos asszonyok és nincs tovább hölgyek élvezni akarnak, lépjenek be. Az óriásnő hatalmas porolóval kiporolja a törpe férj nadrágját, mikor fentnevezett férj benne van a fentnevezett ruhadarabban. Tíz fillérért minden hölgy az óriásnő helyébe képzelheti magát. Nincs tovább. Fő az illúzió, egye meg a fene.“

— Megbolondultál Tóni, hogy olyan jó kedved van?

Szefer meghívta a társaságot a kis vendéglőbe, ahol huszonnégy fillérért kapni egy pohár sört meg sós kiflit és a tulajdonos nem kér születési bizonyítványt a vendégtől.

Tóni elmesélte, hogyan talált rá Zoltánra tegnap este. A vidéki gyerek élehetlensége szörnyen mulattatta a többi fiút.

Korán szétrebbent a társaság, este nem mertek a ligetben kószálni, féltek a rendőrtől.

A két fiú a kapuban találkozott Klein bácsival. Az öreg már messziről látta őket s elhatározta, hogy tudomást sem vesz róluk. De amikor ezek a kapuhoz értek, mégis csak leemelte ócska keménykalapját, valamelyik rokon ajándékát:

— Jóestét. Hogy vannak a fiatalurak?

Azután odabenn a lakásban mérgesen ripakodott rá a feleségére:

— Meddig várjak még arra a nyavalyás ételre?

— Megőrültél, te vén marha, ne várj rá, menj el.

— Nekem mondtad te nő, hogy vén marha?

— Nem is a váci püspöknek.

— Te pizok.

— Nekem mered mondani, hogy pizok? Ezt érdemlem én negyvenesztendei nyomoruságért? Na megállj te vén nímánd! De úgy kell nekem, ha egy samesz fiához mentem.

Klein bácsi a szőregi templomszolga fia, elhallgatott. Tudta, hogy nem lehet igaza ezzel a nővel szemben, mert ezelőtt meggyenkét esztendővel elfeltelte a hozományát, kétezer forintot, ami nagy pénz volt. Hej, ha azt a kétezer forintot egyszer oda dobhatná a felesége elé az asztalra!

Klein méni lecsapta az ételt az asztalra az ura elé, ő maga meg duzzogva ült az üres tányér előtt, nem evett.

Klein bácsi nem birta sokáig az asszony éhségstrájkját:

— Te már vacsoráztál?

— Kell is nekem vacsora. Torkig vagyok én már ezzel az étellel. Nekem elég volt — és sírni kezdett.

— Na, nem muszáj mindent úgy a lelkedre venni. Hát dühös voltam. Annyi baja van az embernek, most is...

— Bántottak?

Az asszony már el is feledkezett a magafogadta böjtről és nagy adag krumpli paprikást szedett a tányérjára.

— Ez a kölyök! — dohogott Klein bácsi. — Ennek a mosónénak a kölyke. — Tónira haragudott a Zoltán helyett.

— A Tóni? Mit csinált az a csirkefogó?

— Mit magyarázgassak? Nem elég az neked, hogy szemtelen volt? ... Mától kezdve nem köszönök annak az asszonynak.

— Nem állunk vele szóba.

— Nem!

VII.

Juli friss vacsorát főzött a vendégfiú tiszteletére. Birkapaprikást krumplival.

A házban lassankint forradalmat idézett elő Zoltán jelenléte. De még micsoda forradalmat! A prolik harcát egymás ellen.

Balogné például már kezdett rá emlékezni, hogy amikor Juli állapotos volt a

Tónival, egy nagy úr járt a házhoz. Persze mosatás ürügyével, de szentbizonyos, hogy az volt a Zoltán apja. A Zoltán pedig? Hiszen csak nyilvánvaló! Galambosné már spekulált:

— Talán meghalt a felesége és most még utoljára is elveszi a Julit.

— Na hiszen!

Sok mindenféle derült ki Juliról hamarosan. Hol a szekrénybe, hol a fászládába, de még a szennyesruha alá is bujtatta a szeretőit.

Kiderült, hogy Balognét egyszer megverte az ura Juli miatt.

— Persze az a bitang is bejárt hozzá — adta meg most utólag a magyarázatot az asszony.

— Valami italt ad ez a férfiaknak, hogy úgy megveszekszenek érte.

Juliék vacsorához ültek.

Juli tetejével rakta az ételt a fiacskái tányérjára. Ő maga a csontokat szopogatta. Tészta helyett vaniliás madártejet készített.

— Hónnan tudta a néni, hogy én legjobban a madártejet szeretem? — kérdezte Zoltán.

Juli titokzatosan mosolygott. Már meg is bánta, hogy iratott a Zoltán apjának. Mert mi lesz, ha eljön a fiúért?

Talán elvisznek engem is, meg Tónit is a kastélyukba. És én ott mindennap főzhetek madártejet a gyermekeimnek. Milyen kedves gyermekek. Mindakettő.

Vasalás közben is erről ábrándozott Juli. A legjobb kuncsaftjának kiégette a selyemingét. De csak egy pillanatra hőkent meg, a következő pillanatban már mosolygott. Ki tudja, mosók-e még egyszer inget másnak?

Korán feküdtek le. Zoltán, mint az előző napon, hamar elaludt. Nem úgy Tóni.

Ha az anyja álmodozó, úgy ő maga már költői lélek volt. Képzeteiben már utazott is Zoltánnal együtt. Pompás új ruha feszült rajta. Anyját is vitték magukkal. Még kalapja is volt a muttinak. Fekete kalap, világos rózsaszínű szalaggal díszítve. A szalag hosszan lógott le, ahogy egyszer egy kislány kalapján látta. A kislány akkor nagyon megtetszett neki, az uccán látta, sokszor végig ment azon az uccán, szeretett volna vele újra találkozni.

Elhatározta, hogy a barátja apjának őszintén megmondja, hogy ő nem akar is.

kolába járni, ő kereskedni akar. Adjon neki ötezer pengőt, ő hamarosan csinál tizezret, százezret, millió pengőt! Akkor odaáll a jötevője elé és nemes lélekkel letesz az asztalra fél milliót:

— Uram, nem tartozunk egymásnak semmivel.

Elaludt. Tovább álmodott. Tizennégyéves volt.

VIII.

A második napon Juli ebédet főzött a konyhában. Munka közben énekelt is.

— De jó kedve van némelyiknek! — ezt már muszáj volt megjegyeznie Galambosnének; a nyitott ajtón Klein nénihez szólt át.

— Kinek nagy úr a babája! — ez már csak tréfa volt Balogné részéről, aki virágait öntözte az udvaron.

Juli minden szót hallott.

— Mit akarnak maguk tőlem? Miért piszkolódnak?

— Bántotta magát valaki? Veszekedni akar?

— Akar a nyavalya.

Juli bement a lakásba, magára zárta az ajtót.

A két fiú az udvaron hancúrozott. Zoltán megállt, kínosan figyelt. Tóni egy kicsit röstellte a dolgot:

— Nem komoly, így szokták.

Hamarosan megint játszottak. Tóni köpi tanította Zoltánt.

— Még nem megy valami jól. No persze, nincs technikád.

Csenevész körtefa állt az udvaron. Cél a körtefa legmagasabb ága.

Ebédután elindultak a városba.

— Ma dolgozni kell. — jelentette ki Tóni. — Te megállsz a kávéház ajtajában és ha zsarut látsz feltünni a szemhatáron, jelzed nekem.

Zoltán örült, hogy segítségére lehet valamiben a barátjának, meg a kaland is izgatta.

— Ilyenkor nagyon nehéz megkeresni a kenyeret. — bö! elkedett Tóni — az igazi urak nyaralnak.

— Mondd Tónikám, csak felnőttek járnak a kávéházakba?

— Csak. Csupa pókhasú zsidó! És mi-

lyen nők, barátom! És milyen jó szívük van ezeknek a nőknek! Igaz, hogy a pali pénzét költik.

— Mi az, hogy pali?

— Pali az olyan férfi, akivel nem szerelemből barátkoznak a nők. A pali többnyire kövér, szuszog és izralita. És briliánsgyűrűt hord.

— De vicces vagy.

— Ez nem vicc, ez komoly. Van férfi, van pali és van nő. A pali olyan semleges-nemű, a pénzkereső, hogy a férfi és a nő élhessen. Én odamegyek az asztalhoz, ahol a pali és a nő ül — magyarázott Tóni. — Mgányos alakhoz oda se megyek, mert a magányosan ülő férfi mind smucig és gormba.

— No és mit mondasz?

— Következik az üzlet legnehezebb része, valami olyat kell mondanom, hogy a nő elnevesse magát. Ha a nő nevet, az már fél üzlet.

— Szóval valami okosat kell mondanod.

— Ellenkezőleg, valami rém butát. Nő csak butaságon mevet.

— Például?

— Például azt mondom: Ha tőlem vesz urasága cipőfűzőt, a nagysága örökké szeretni fogja. A tyúk, illetve a nő röhög. Talán azon röhög, hogy félórával ezelőtt csalta meg a palit a férfival. A pali vesz három pár cipőfűzőt.

Elértek az egyik körúti kávéházba. Zoltán megállt az ajtóban örködni. Tóni bement üzletet csinálni, ha ugyan lehet. Nem sokáig maradt bent, pár pillanat múlva már futott kifelé, sarkában a szitkozódó főpincérrel.

— Ha mégegyszer beteszed ide a lábad, te csirkefogó, úgy rúglak s...be, hogy arrul kódulsz! — kiabált a főpincér.

— Ne izgassa fel magát, mert az árt a szépségének — vigyorgott hátra Tóni.

— Még szemtelenkedsz, bitang?

— No, csak mondom, pá . . . pá . . . ma még visszajövök, talán jobb hangulatban lesz urasága!

— Te ide vissza akarsz jönni? Azt ígérte az az ember, hogy megrúg? — súgta ijedten Zoltán.

— Hol van még az ígéret a rugástól? — legyintett Tóni.

— Nagyon nehéz mesterség ez a tied — állapította meg Zoltán.

— Minden mesterség nehéz, ha meggondolja az ember. Gyerünk tovább.

A következő kávéházban már nagyobb szerencsével járt Tóni, eladott egy pár hosszú férficipőfűzőt húsz fillérért.

— Most elviszlek egy olyan kaffába, ahová művészek járnak. Azok aztán a jó pofák! Igaz, hogy üzletet nem igen lehet velük csinálni, mert nincs egy vasuk se. De hát jó pofák.

— Bemehetek én is?

— Jó, bejöhetsz. Majd a ruhatárban lógunk s ott megmutatom a pasikat, megmondom, melyik kicsoda... Egy tanárral szoktam ott beszélgetni, mindig megkérdezi, hogy megy az üzlet. Azt mondja: „okosam, csak az a fő, hogy az ember ne tanuljon”. Nagy hülye különben.

— Hülye?

— Az. Pedig kicsi korában egész okos gyerek volt.

Tóni kacagott.

— Azt mondja nekem: „Ön egy tipikus proletár.” Az anyját... De leszek én még burzsuj is, megmutatom.

Zoltán ebből egy mukkot sem értett.

Amint beléptek a művészkávéházba, a ruhatárosnő tréfásan támadt rá Tónira:

— Már megint itt vagy, te kis naplopó?

— Dehogy, nagysága kérem, én nem vagyok itt. Én most Afrikában vagyok.

— Jó, jó, te szemtelen. Talán már társat is szereztél az üzlethez? — Zoltánra mutatott a terebélyes nő.

— Igen. Hogy legyen kinek a kaucióját elsikítani.

A ruhatárosnőt kaucióssikkasztásért nemrég följelentette egy alkalmazottja.

— Nagy pofátlan vagy.

— Csak úgy mondtam, hogy ne vessen a nagysága... Mit tetszik gondolni, lehet valamit csinálni?

— Ah. Csupa lyukaszebű ül benn.

Magas barna fiatalember fordult be a kávéházba. A ruhatárosnő maga segítette le könnyű, vadonatúj felöltőjét.

— Híres író! — súgta Tóni a pajtásának. Zoltán érdeklődés nélkül nézte meg.

— Hogy hívják?

— Gutai Jenő. Vigjátékíró.

Zoltán unottan gondolt Kisfaludy Károlyra s az iskolára.

Tóni mintha ösztönösen mentegetőzött volna:

— Én nem becsülöm valami sokra. Szerintem a mozié a jövő.

— No nézd csak ezt a békát! — vágott szavaikba a ruhatárosnő. — Még hogy ő nem becsüli sokra a Gutai urat. Ezt a drága embert. A multkor adott egy főpróbajegyet. Az ő darabját adták. Remek volt. Mit tudod te, te kis buta proli. Mikor a kulcsárnő megcsókolja a király kezét és a király visszacsókolja, hogy miket mer megírni ez az ember! Visszacsókolja a kulcsárnő kezét. Egy király a kulcsárnő kezét! Hát én, szavamra mondom, sírtam a boldogságtól.

— Micsoda buta tyúk ez! — mondta Tóni megvetéssel, mikor a nő egy percre bement a kávéházba. — Csak azért vagyok vele jóba, mert itt mindig megpihenhetek. De még a kávéház s a vendégek is nagyon érdekelnek. Ez a Tardos Iván ott, az is érdekes ember. Színésznőket vesz feleségül, azután, ha valami gazdag ember beleszeret a nőbe, hát ő elvállik tőle. Ilyenkor pénzt kap. Az én üzletem a cipőfűző, az övé a nők. A nő jobb üzlet, de én még kicsi vagyok hozzá.

— És nem szereti a feleségeit, hogy elvállik tőlük?

— Na hallod. Olyan buta embert még nem láttam, aki jobban szereti a nőt, mint a pénzt... Ilyen, ha van, hát hülye.

Én már olvastam ilyent regényben.

— Ja, komám, ha te még a regényeknél tartasz, menj vissza Csehszlovákiába, itt Pesten vagyunk, pupák. Pesten minden másképp van.

Fiatalember jött, beadta a kalapját a ruhatárba.

— Látod, ezt a hólyagot utálom. Nagyon szegény.

— A szegényembert is szeretni kell.

— Ne papolj nekem. Ez egy szociálista, ezt utálom. Ezt már ismerem. Ez mindenféle marhaságokat ír össze s azt mondja, hogy én naplopó vagyok, meg koldus vagyok. Meg hogy menjek inasnak, tanuljak valami mesterséget. Sohasem ad egy vasat se, de prédikálni azt tud. Hogyan menjek inasnak? Ki tartja el akkor az anyám, talán ez a pibec? Meg, hogy a kereskedelem nem...

nem ... nem is tudom, hogyan mondja. Nem termelő, vagy valami ilyesmi.

— Ha szocialista, akkor rossz ember, apám is mondta — helyeselt Zoltán.

Tóni megzavarodott. Mondani akart erre valamit, de nem tudta, mit, nem tudta, mit mondjon, de azt sem, hogy mit érezzen. Zavar öntötte el a fejétől a talpáig. Ő csak bizonyos embereket utált, de hogy a barátja most félreértette őt, ez bizonyos.

— Ez, tudod, egy link alak. Kalapácsos embert hord.

— Mi az, hogy kalapácsos ember?

— Az a gomblyukában van.

— Nem értem.

— Hát egy jelvény. A gomblyukában. Mint a futballistáknak. Egy ember nagy kalapácsot emel a feje fölé, hogy üssön vele.

— Hogy mit üssön? Nem értem.

— Én sem. Amikor ezzel a linkóciával beszélek, illetve én nem is állok vele szóba, csak ő szokott velem vigyorgva locsogni, akkor mindig azt érzem, hogy a kalapácsos ember engem akar fejbe ütni. De miért éppen engem? Miért nem azokat az urakat, akikkel vacsorázik... És ez néha hordja a kalapácsos embert, néha meg zsebreleteszi.

— Nem értem.

— Nézd, az a Rákóczi Ferenc!

— Kicsoda?

— Rákóczi Ferenc.

— Bolond vagy.

— De igen. Ez egy színész. Te, egyszer láttam játszani a Nemzetiben. Hogy ez mit tud! Köp, meg káromkodik. De remekül... Várj csak, végigszaladok a kávéházon, talán lehet üzletet csinálni. Meg látni akarom még egyszer ezt a Rákóczit.

Elrohant, be a kávéházba.

De csakhamar újra előbukkant.

— Gyerünk! Ide csak este jövünk vissza. Kisztihand, asszonyosság! — köszönt a ruhatárosnőnek.

— Várjatok! — a nő pár darab cukorkát nyomott a gyerek markába.

— Tyű, de nagy gavallér a nagysága.

— Egy felöltő zsebéből szedtem ki — nevetett az asszony, hogy csak úgy rengett a hasa. — Most nem megy jól, de télen a kabátzsebekben mindig akad valami.

— Jól teszi, van ezeknek elég! — hangzott a távozó Tóni elismerése.

— Ne! — négy cukor volt; Tóni kettőt Zoltán felé nyújtott.

— Nekem nem kell, — hadonászott Zoltán. — Ez a nő lopta a cukrot.

— Az eszed tokját lopta. Ez nem lopás. Csak elvette. Elvenni az nem lopás.

— Nekem ez nem kell — kényeskedett Zoltán, aki most a maga fölényét akarta a barátja élelmességével szembehelyezni.

— Ebből bátran ehetsz. Én nem vagyok tolvaj, mit gondolsz! De ez nem lopás. Becsszavamra. Ehetsz belőle. Isten bizony ehetsz.

Zoltán nem tudott tovább ellenállni a kínálásnak. Megette a két darab cukrot. De egy ideig nem beszéltek. Zoltánt bűntudat bántotta, mert érezte, hogy hancegni akart a barátja előtt. Tóni meg dühös volt Zoltánra, hogy hanceg! Pedig az ő papája is lop. Biztosan lop.

Két óráig bejártak még egy sereg kávéházat. Zoltánt eleinte nagyon szórakoztatta minden, amit látott. Irigyelte azokat, akik a kávéházban ülnek. Rengeteg ember, férfiak és nők, egy kávéházban, lehet vagy száz, húsz kávéházban lehet vagy kétezer. Tóni azt mondta, hogy legalább kétszáz kávéház van Pesten. És vendéglő és cukrászda és mulató. Csak ülnek és beszélgetnek és nevetgélnek és mindent ehettek, ihatnak, amit akarnak. És szabad nekik cigarettázni. És van pénzüik. Nem kell nekik dolgozni. Pedig az ő papája földbirtokos és az is dolgozik, ő meg tanul, ő is dolgozik.

Azután elúnta Zoltán mindenütt ugyanazt a képet. Elfáradt. A járás, a fény, a zaj, az izgalom egészen kimerítette. Nem értette, hogy Tóni fáradhatatlan.

Pihenni egyet újra visszatértek a művész-kávéházba.

Tóni a keresetét számolta meg a ruhatár mélyén, ahol a nyári meleg miatt mindössze két lenge felöltő s néhány kalap lézengett.

— Ma kerestem én is három pengőt — dicsekedett a ruhatárosnő. A Szécsényi líri művésznőt szöktettem meg a hátulsó ajtón az állandója elől.

— Miért? Egy kis szakítás? — érdeklődött Tóni, de csak úgy pénzzárolás közben.

— Dehogy is. Olyan gazdag emberrel! Akkor nem bujkálna előle. Hanem bejött

egy alkalmi ismeretséggel és egyszer csak látja, hogy jön ám az állandó.

— És meg kellett ugrani.

— Meg. De még futtában lelkemre kötötte, ha mégis meglátta a vén majom, hát tagadjam le, hogy ő volt.

— Na és?

— Hát letagadtam.

— És a pali elhitte?

— Mi az, hogy elhitte? Hát merhetett kételkedni? Megesküdtem a kislánynom életére, hogy nem a Szécsényi Ili volt.

— A kislánya életére? — Tóni is elér-mült. — Azt már nem lett volna szabad.

— Na hallod, nincs is kislánynom, — kacagott az asszony.

— Akkor szabad — kapott észbe Tóni.

Zoltán szájtátva bámult. Ez már mégis mulatságos volt.

— És mit tett a pali? Adott ő is egy pengőt. Kettőt a művésznő, egyet a pali, az három.

— Már csak holnap fogok dolgozni — mondta Tóni.

— Veled mehetek majd? — kérdezte Zoltán.

— Nem bánom. Bár nem neked való. Mert éjjel dolgozok. És te nagy erkölcsös vagy.

Szoltam én egy szót?

— Megérzi azt az ember, ha a másik fintorgatja az orrát.

— Nem is fintorgatom.

— De igenis' fintorgatod. De te arról nem tehetsz. Téged már így neveltek. Tudod, te egy olyan burzsujfióka vagy.

— Milyen?

— Egy álszent. De azért ne haragudj, én szeretlek téged. Mert még gyerek vagy. Hülyönc vagy.

— Én is szeretlek téged.

Egyszerre lesütötték a szemüket, szégyelték ezt a nyílt bevallását érzelmeiknek.

IX.

A körúton ballagtak, az esti villanyfényben, nem túlságosan sietve, hisz' ráértek. Rezgő, idegsokkos férfi koldult az egyik étterem bejáratánál.

— Szegény! — sajnálkozott Zoltán, mert háborús „hóst” látott benne.

— Hivatásos — legyintett Tóni. — Ha-

tásra utazik. Szavamra. Elég jómódú ember. De majd mutatok igazit is. Az persze kevesebbet keres.

Kövér alak állt az egyik bérpalota kapujában. Ingujja fel volt tűrve, sapka a fején, a házmester lehetett. Egy sovány meztlábásnak bölcsekedett:

— Én mondom magának, mindig lesznek urak és proletárok.

A meztlábás megértően bólogatott. Tóni kiegészítette:

— És hülyék.

De megkapta a pajtása kezét.

— Most fussunk.

A Rákóczi-tér táján fejkendős asszony egy maszatos kislányt vert. A lány jajveszékelve sírt. Tóni odakiáltott a fejkendősnek:

— Nem mégy le róla!

A fejkendős a tegezés miatt gurult éktelen dühbe. Eleresztette a lányt, aki eszeveszettül rohant az egyik házba.

— Te bitang, csirkefogó! Még beleavatkozol az én dolgomba. Talán téled kérek engedélyt, hogy a saját kölykem megverhessem?

— Cúg van, fogja be a száját!

De már rohantak megint tovább.

Nyolc óra múlt. Ilyenkor már üresek a kávéházak, a vacsorázók csak később gyülekeznek. Közben nem lehet őket zavarni.

Nem tértek be egy kávéházba sem. A Ferencvárost, annak is a külső részét vette Tóni programjukba. Rendszeres terv szerint végezte mindig a munkáját, tudta, legalább is tudni vélte, hogy mely napokon, milyen időben, hol lehet árút eladni.

Féltizenkettőig zúgkocsmákat, konyhájukról híres kisebb vendéglőket jártak be. Zoltán mindenütt meghúzódott a bejárat mellett, lehetőleg valami sarokban. És hűségesen leste, nem jön-e a rendőr. Kezdte gyűlölni a rendőrt, akitől eddig csak félt. Mert sehogysem tudta megérteni, hogy miért akadályoznak életküzdelmében oly derék fiút, mint ez a Tóni, az ő barátja. Tóni ezen a problémán nem tűnődött, ő egyszerű valóságnak vette, hogy a rendőr ellenfél.

Zoltán valóságos hősnek tekintette Tónit. De nem a rendőr elleni harca miatt, hanem azért, mert be mert menni minden-hová s rosszkedvű, durva embereknek is kínálta a cipőzsínórt. Ha ráförmedtek, ha

azt mondták kegyetlenül és bután, hogy eriggy a fenébe, ha hozzáugrott egy „személyzet” s rabszolgai förtelmes buzgalommal kezdte kifelé taszigálni. — mindez Tóninak meg se kottyant.

— Füttyölök rájuk, hülyék! — ez volt minden magyarázat, amit Tóni adott a Zoltán kérdéseire.

Kinn a város szélén megállt Tóni egy homályosnak látszó kávéház előtt.

— Ha kedved van, ide be is jöhetsz. Ez nagyon muris hely.

— Mulatóhely?

— Mulató, de muris. Ide pénzes urak járnak. Látnod ott az uccán végig azt a sok autót? Az urakat fuvarozta ide ki az a sok kocsi.

Beléptek. Sűrű füstbe, félhomályba, nagy lármába zuhantak. Itt-ott egy-egy rikkanás cikázott át a zúgás tompa egyszínén. Önkénytelenül megfogták egymás kezét és úgy lopakodtak előre.

A terem két oldalát piros plüssel bevont apró páholyok szegélyezték. Középen zongora előtt ült egy vörösre festett hajú nő, eszeveszetten verte a hangszert. Két férfi valami húros szerszámon kísérte.

— Milyen szép nő — suttogta Zoltán.

— Ez szép? No neked is jó izlésed van, hogy ez a ronda, elől deszka hátul léc tetszik neked.

Senki sem ügyelt a halkan beszélő gyerekekre.

A nő a zongoránál énekelni kezdett, agyöncigarettázott, rekedt hangon.

A „Kacsamáj, libamáj” kezdetű kuplét énekelte, a terem közönsége vele dudolt, énekelte, üvöltött.

Elegáns, estélyiruhás nő sírva borult le az asztalra.

— Nézd, sír szegény! — lökte oldalba a pajtását Zoltán.

— Mólés — tanította Tóni a tudatlant. Magyarázatul hozzáfűzte: — mólés, azaz alaposan berúgott.

Egy fiatalember, hosszú haját borzolva, szónokolni kezdett:

— Mert csak egy tudomány van a földön, a matematika. Füttyölök Darwinra, Einsteinre, Freudra meg a többi izraelitákra, a hadtörténelmet tessék tanulmányozni, hölgyeim és uraim!

Mellette ülő cimborája lenyomta a plüssdiványra, de ülve is tovább szavalt:

— Ha fentemlített egyének sértve érzik magukat lesújtó kritikám miatt, állók rendelkezésükre. Pisztollyal, karddal, revolverrel, zsebkendővégről, végkimerülésig, megdöglésig. Az egész élet... Ígyunk!

Ittak. A teremben levő többi asztalnál is ittak. Tóni asztaltól-asztalhoz sompolygott s kínálta a portékáját.

Itt-ott pénzt dobtak neki, amit ő egy bölcös nyugalomával sülyesztett a zsebébe.

Már éppen el akarták hagyni a lokált, mikor valaki hirtelen betuszkolta a két gyereket egy koromsötét helyiségbe.

— Rendőr! — sugta feléjük egy férfihang, a másik pillanatban megfordult a kulcs az ajtóban. Be voltak zárva.

— Félek — nyöszörögte Zoltán.

— Maradj csendben! Valamelyik személyzet megmentett bennünket — magyarázta Tóni.

Csaknem félórai fogság után az egyik pincér végre kiengedte őket.

— Most egy ideig ne menjete el, a rendőr nagyon követelt benneteket. — Rákacsintott a két gyerekre és sietett a dolga után.

— Ez egy derék ember — bólogatott Tóni.

Behúzódtak a konyha mellett egy üres zúgba, ott várták a veszély múlását, közben bepislogtak a terembe.

A zongoránál ülő nőt áthívták az egyik asztalhoz, ahol nők és férfiak ültek vegyesen. Pezsgővel itatták.

Fehérruhás fiatal nő, szelid, szőkehajú, mint egy fiatal bakfis, a két lábát felrakta az asztalra, azokkal dobolt a fehér terítőn.

Zoltán pirulva fordította el a fejét.

— Oda nézhetsz egész bátran — biztatja Tóni — csukott bugyi van rajta.

— Én szégyelem magam — dadogott Zoltán.

— Te is beállhatnál ide előszégyenkezőnek. Nincs abban semmi, ha az ilyen részeg tyúk felrakja a lábát az asztalra.

Az a pincér lépett hozzájuk, aki az előbb elrejtette őket:

— Aló mars! Tiszta a levegő, tünetek el gyorsan erről a vidékről.

Tóni elkapta a pajtása kezét, futva hagyták el a kávéházat. Siettek a kihalt ucca-

sorokon. A villamosok még nem jártak, de itt-ott egy-egy korán munkába iparkodót már láttak. A prostituált nők még az utcán álldogáltak. Különösen a vénék és rutak, akiknek sokkal kitartóbb szorgalmat kell kifejteniök, mint csinosabb társnőiknek. Egy meg is szólította a fiúkat. Tóni sietve vágott a szavába:

— Ne strapálja magát lelkem, mi munkából jövünk.

— Mit akart ez a néni? — kérdezte Zoltán.

Tóni telelni akart, de nem tudott szóhoz jutni a röhögéstől.

X.

Délig aludtak. Ebéd után Tóni egyedül indult útnak. Zoltánnak nem volt kedve vele menni. Nagyon fáradtnak érezte magát, szinte betegnek. Julinak elmesélte az éjjeli történeteket.

Juli nem győzött szörnyűködni. Este szigorúan megfedte a fiát, mert olyan szörnyűséges helyekre járt.

Tóni indulatosan válaszolt az anyjának. Azután Zoltánnak zsémbeskedett:

— Hát azt hitte a mama, hogy csak úgy az ölébe pottyan neki a pénz. Mert ő csak él itt nyugodtan, gondtalanul. És ha bevisz a rendőr? Kapok két-három pofont és ha zaengednek.

— Az én fiamat ne vigyék be a rendőrségre, — ellenkezett Juli. — Én nem arra neveltelek. Én tisztességes embernek neveltelek.

— Tudja maga mi az a tisztesség? — szállt szembe vele a gyerek. — Tisztesség a pénz. Most pedig fejezze be a prézsmítást. Adjon vacsorát. Nézze meg az ember! A barátom előtt leckéztet, mint valami taknyos kölyköt. Ezért dolgozok én, ezért robotolok?

Juli rémülten bámult a fiára, volt valami idegenség a beszédében, nem gyerek, férfi volt az már.

Szóltanul megteritette az asztalt, oda-tette a tálat a két fiú elé.

Tóni is megbánta heveskedését, addig könyörgött az anyjának, míg az is leült velük enni.

Most ő beszélt a kávéházakban szerzett

tapasztalatairól. Amit ő elmondott, egész mulatságosan hangzott.

Mire befejezték a vacsorát, három jókedvű ember ült az asztalnál, ha ugyan Zoltánt emberszámba lehetett venni.

Vacsora után keresztrejtvényt fejtett a két gyerek. A művelet, Tóni nagy szegényére úgy alakult, hogy Zoltán tudott mindent, Tóni meg semmit.

— Nagyon műveletlen vagyok, de tudok pénzt keresni, azt meg Zoltán nem tud — vigasztalta magát a fiú.

XI.

Délelőtt sürgöny jött a Zoltán apjától. „Esti vonattal érkezem, a vasutnál ne várjatok.”

A sürgöny miatt hosszasan tanácskoztak és elhatározták, hogy Tóni is otthonmarad.

Estére kiöltöztette, kikéfélt a két fiút Juli. Egész nap mosott, súrolt, főzött. Csak úgy ragyogott a lakás a tisztaságtól.

Délután kimentek a gyerekek a Margitszigetre. Juli küldte őket, hogy menjenek valahová, ne lábatlankodjanak a lakásban, mikor takarít.

Melegen tűzött le a júliusi nap a hídra. A szigetet ellepték az emberek. Elöl a fedett sétányon nevelőnők andalogtak, lányokkal, fiúkkal vegyesen.

Nörszök tolták a babákat csipkés-, habos, párnázott kocsikban.

Minél beljebb jutottak a fiúk a sziget felsőrése felé, annál több szerelmes párral találkoztak. A Palatinus-fürdő környékét ellepték a szerelmesek.

Összebujva mindenről és mindenkiről megfeledkezve, nevetgéltek, csókolóztak is. Olyan magától értetődően tették ezt, hogy senki sem vett tudomást róluk.

középkorú férfi kéz-a-kézben sétált, fiatal lánnyal. A fiúk akaratlanul minden szavukat hallották.

— Szeretnék írónő lenni, — csicssergett a lány — olyan szép, de olyan szép gondolataim vannak s nem tudom őket kifejezni.

— Majd nekem elmondja, édes, és én leírom a gondolatait. Aztán elhelyezzük a novellákat valami hetilapnál — ajánlkozott a férfi. — Vagy versre gondol?

— Jobban szeretném, ha versben írná le a gondolataimat. Ha mondom, gyönyörűek.

A férfi nem tudta mosolygását visszakényszeríteni s a lány észre vette ezt.

— Maga kinevet engem.

— Dehogyan nevetem ki. Hát van szebb költemény a világon, mint a maga tizen-nyolc éve? Azok a selymes pihék a maga nyakán. És a keze, amelyik olyan csöpp, hogy már szinte valószerűtlen.

Tóni ujjait a szájába téve, fütttyentett egy éleset. A férfi hátrafordult, közben elengedte a lány kezét.

— Elhallgass, te kis csirkefogó, mert felképelek.

— Most jól jönne a fiatalúrnak, ha valaki megijedne tőle — Zoltánhoz fordulva mondta Tóni. A lány valósággal elvonszolta a férfit.

— Miért avatkozol bele mindenbe? — duzzogott Zoltán. — Még megver valaki.

— Kérlek ez a lány nem illik össze a pasassal.

— Mi közöd hozzá? És igenis egész jól összeillenek.

— A lány fiatal, a férfi öreg. De ez semmi. A lány buta, a férfi értelmes. Ez az ember szerencsétlenné fogja tenni a nőt.

— És ha te füttyülsz és kapsz egy pár pofont?

— Füttyülni sohse árt. Lehet, hogy a nő nem is olyan buta és a füttyszó észretéríti. Ámbár a nőkről való véleményemet ismered. Ma is a matter, mit szólsz hozzá?

— Szeret téged, hát félt.

— Nekem mindenki erkölcsöt prédikál. Legdühösebb vagyok arra a kalapácsos íróra. Annak, ha megnövék, kinyomom a szemét. Tudod mikét mond?

— No?

— Azt mondja, én elődsi vagyok a társadalom testén. Mert nem akarok termelőmunkát végezni. Hogy a frász törje ki a pofáját. Hogyan végezzek én termelőmunkát, ha éhen döglök közbe... A vacak is... it az anyjának, prédikálni azt tud, rosszabb az ilyen a gazdagoknál is. Közben ő ül télen a jól fűtött kávéházban, nekem meg majd lefagy a kezem, meg a lábam.

Tarkaruhás nők, könnyű vászon-selyembe öltözött férfiak kíséretében igye-

keztek a strandfürdő felé. A két gyerek vágyó pillantásokat küldött a kerítésen keresztül csillogó vízmedence felé.

— Jó lenne fürdeni!

— Uraknak való mulatság — sóhajtott Tóni.

— Holnap kijövök ide az apámmal.

Igy mondta: kijövök. Tóni szívét összeszorította a félelem. Hátha őt nem is hozzák ki a szigetre.

— Neked könnyű, te gazdag vagy. De szegénynek lenni nagyon nehéz.

— Mindennek meg van a maga jó oldala. Tudod, hogy irigyellek, Tóni. Neked nem kell tanulnod.

— Zolikám, te híres ember leszel, ha felnősz.

— Miből gondolod?

— Olyan jó butaságokat tudsz mondani. Mindaketten nevettek, kissé fanyarul.

— Különbén csak úgy mondtam, — védekezett Zoltán. Te, nem gyakorolnánk magunkat egy kicsit a köpészetben?

Betértek egy mellékuccába. A szűk uca egykettőre a két fiú viháncolásától lett hangos.

Tóni únta meg hamarabb a mulatságot.

— Ha akarsz, még elbúcsúzhatsz a keresztmamától is. Még korán van hazamenni.

— Ha gondolod — Zoltán húzódozott.

— Illene. Végre is uzsonnát fizetett neked, meg a moziba is elvitt.

Nekivágtak a körútnak. Jókora utat kellett megtenniök, mert a keresztmama kinn lakott a nyolcadik kerület egyik mellékuccájában.

A keresztmama kissé meglepődött, amikor a két fiút megpillantotta. Kapkodva tuszkolta be őket egy üres szobába és idegesen nézett szét, hová tegye a két gyereket. Itt nem jó helyen vannak, — gondolta. Még bajba is juthat az ember miattuk. A rendőrségen egykettőre nyakába sózzák az embernek a büntetést.

Mást nem tehetett, cukrászdába vitte megint a két fiút. Bár pénze elég volt, Mariskának, a másik lánynak, hátrahagyott egy cédulát, ha kedve van, menjen utánuk a cukiba.

Nem telt bele tíz perc, már megérkezett a Mariska. Rövidre nyírt róthaja a szemébe lógott. A szeme szürkészöld, csillogó,

hamiskás, egy kicsit bandzsított is. Ez is jól állt neki. Gyűrött ruháján pécések látszottak s hiányzott róla néhány patentkapocs. A kizsitáskájáról leszakadt a fogó.

— Szervusz kölyök — ütött a nő Tóni vállára — Hogy vagy majmocsám?

És megcsókolta a fejét.

Zoltán elpirult.

— Hát ez a cukorbaba kicsoda? — kérdezte Mariska. — Talán még pénze is van?

Zoltán színe vérvörösre vált. Ha akart volna is felelni, egy hang nem jött volna ki a torkán.

— Na ne pirulj, kis mafla, nem szégyen az, ha valakinek nincs pénze. Ha akarsz, hitelezek is.

— Ne komédiázz! Gyerek ez még — intette le keresztmama a Mariskát.

— Jól van! — durcáskodott a lány. — Valakinek csak ki kell tanítani.

— Ma az én vendégeim lesztek, gyerekek — tért át Mariska másra. — Van itt dohány bőven. Jól megy! — megkopogtatta az asztalt.

Fagylaltot rendelt a fiúknak Mariska, a keresztmamának meg kávét dupla habbal.

Később odabillegett a pulthoz s nagy tálcá süteménnyel tért vissza. Öregasszony csoszogott be a cukrászdába, odahajolt Mariskához és valamit sugott a fülébe.

— Várjon! mondd meg neki, — kiáltott Mariska dühösen.

— Még itt se hagyják békében az embert.

— Csak eriggy! — tanácsolta a keresztmama.

— Fene a pofájukat, szeretném megfojtani valamennyit.

Az öregasszony már elillant, Mariska ment utána.

Halkan beszélgettek. Tónit faggatta a lány, anyjáról, Balognéról kérdezősködött, minden érdekelte a régi életből.

Mariska visszajött, még kócosabb volt, még rendtelenebb, mint előbb. Ruháit még itt a cukrászdában is kapcsolgatta, rendezgette.

— Nahát ez nagyszerű volt, gyerekek. Azt kérde a hólyag, tudnám-e egy kicsit szeretni őt. Miért ne? Ha öt pengővel többet ad.

Kacagott.

Később kinyitotta a kizsitáskáját s tartalmát kiöntötte az asztalra.

Volt abban púder, pirosító, ajakrúzs, zsebkendő, ezüst egy- és kétpengős, törött fésű, parfümös flakón, négy darab kis ceruza, mind hegyezetlen, töltőtoll kettétörve. Cigarettatárca, amelyiket nem lehet becsukni, fényképdarab, összegyűrt levelek, cigaretták, amelyekből kihullt a dohány, tiz- és húszpengősök.

Egy darab húszpengőst kivett és a keresztmama kezébe nyomta:

— Nesze, te szegény! Ma még tudom hogy semmit sem kerestél.

— Nem neked való pálya ez — jelentette ki Mariska. — Túltisztességes vagy te ide. Neked férjhez kell menned. Nem igaz Tóni?

— A keresztmamának férjhez kell menni — erősítette meg Tóni.

— Én férjhez adom — szötte tovább Mariska. — Van egy vendégem, egy gőzmosóvállalat tulajdonosa, annál szerzek neked egy fiókkezelőnöi állást, pályát változtatsz.

A keresztmama elővette a zsebkendőjét, szaporán törölgette a könnyeit, meg fújta az orrát. Nagyon boldog volt.

— Csak arra kell vigyázni, nehogy valami szélhámoshoz menjen feleségül a krejci. Olyanhoz, aki csak az állásáért veszi el — aggodalmaskodott Tóni.

— Majd én megnézem magamnak a pasast. Először is rendes foglalkozású egyén jöhet csak számításba.

Tóni helyeselt.

— Természetes. Egy fiókkezelőnő válthat.

— De hátha nem alkalmaz a vendéged? — aggodalmaskodott a keresztmama.

— Az az én gondom, alkalmazni fog, nő ember és annyit elköpi a feleségéről, hogy így a markomban tartom — mutatta a kezével.

— Megúntam már a férfiakat.

— Azt elhiszem. De néha akad köztük egész kedves is. Legviccesebb, ha az élet-történetét meséltetik el az emberrel. Gyerekek, hogy én milyen nagyokat hazudok ilyenkor! Olyan jól esik az embernek egyszer szívből kihazudozni magát! Hát először is azt hazudtam, hogy törvénytelen

gyerek vagyok. Az apám valami nagy úr, az anyám francia nevelőnő. Aztán, hogy egy báró erőszakot követett el rajtam... No de nem rontom tovább ezt a csemetét! Fizetni! — kiáltott Mariska.

A cukrásznő odasietett az asztalhoz.

— Szedje ki, ami jár magának — szól az elősiető tulajdonosnőre s rámutatott az asztalon heverő ezüstpénzekre.

A tulajdonosnő számológéculát vett elő, sorban felírt mindent, összeadta az árakat s az elszámolást Mariska elé tette.

— Mondtam, hogy vigye, ami magának jár, nekem ne számolgasson. Mit csináljak ezzel a ronggyal, talán berámáztassam? — Mariska összegyűrte a számológéculát s az asztal alá dobta. — Szervusztok srácok, — felállt, besöpörte az asztalon heverő egyveleget a kézításkába.

A keresztmama is felállt:

— Elmennék hozzátok vasárnap, ha nem haragszik rám az anyád, — mondta Tóninak búcsúzáskor.

XII.

— Csunyaszáju nő ez a Mariska, te Tóni.

— Tudod mit, nagyon érdekes nő. Ez fogja valamire vinni a pályán. Ez nem olyan, mint a mutti, meg a keresztmama. Nem ijed meg a saját árnyékától. Ez a nő nekem imponál.

Zoltán csak bámolt. Tóni folytatta:

— Ha ez a nő férfinak születik, vitte volna valamire. Még így sincs elveszve. Aki ilyen nehéz időkben állást tud szerezni egy másik nőnek...

— Még nem szerezte meg.

— Annyi, mintha már megszerezte volna, — felelt Tóni komolyan. — Ez nem beszél a levegőbe, ez egy egész ember.

A következő pillanatban elfeledkezett a keresztmamáról, Mariskáról: egy kis kutyával kezdet játszani, amelyik úgy látszik, elvesztette a gazdáját, kóborolt s most a nyomukba szegődve nem akart tőlük tágitani.

— Siessünk! — nógatta Zoltán a pajtását. Talán már meg is érkezett az apám.

Később:

— Gyerünk ki a vasúthoz.

Tóni tagadólág rázta a fejét:

— Ha azt sürgönyözte, hogy otthon vár-

juk, hát akkor otthon várjuk.

Baktattak hazafelé. Zoltánnak Mariska jutott eszébe. Vágyaiból csak annyi jutott a tudatába, hogy szerette volna magához szorítani, vagy megverni, mert rossz és mert mindig jó kedve van.

— Nem is szép a Mariska.

— De szép, olyan érdekes.

— Jó szíve lehet, a keresztmamának is szerzett állást.

— Nézd csak ezt a kis kutyát.

— Ha nagy leszek, szeretnék ezzel a Mariskával találkozni.

Tóni már csak a kutyára figyelt. Az kezdett velük barátkozni, vidáman, bolondosan futkosta körül őket.

XIII.

Tisztaság úszott még a levegőben is Gálos Juli szobakonyhás lakásában. A konyhát kimeszelte az asszony, a függőlámpába petróleumot öntött. Az ágyneműt áthúzta, a magáét is hófehérrel. Mit lehet tudni, hátha egy éjszakán át náluk alszik a Zoltán apja. Ő majd elalszik a konyhában, földreterített rongyokon.

Vacsorához három személyre terített, mert dehogy is ül ő oda az asztalhoz, még tolakodásnak tekintené az az úr, a Zoltán apja.

Csillogtak az átsmírglizett evőeszközök. Szinte ragyogott az ily alkalmakra féltve őrzött selyemdamaszt abrosz az asztalon.

Juli csirkét vágott, ragúlevest főzött a csontokból, a combját, mellét pedig kirántotta. Uborkasalátát is készített, zöldborsót párolt és habot vert a tésztához.

Klein néni szaladt át Balognéhoz:

— Valóságos lakodalom!

— Csirkét vág a szemtelen, nekem meg szafaládéra se telik!

— A becsületes embernek betevő falatja sincs!

— Én mondom magának, Balogné lelkem, hogy csak azért mosott-vasalt eddig, mert ki akarta szűnni a szomszédok szemét, hogy ő tisztességes munkából él.

A két fiú hazaért a Sövény ucca 7 számú lakásba. Vitték magukkal a kóbor kis kutyát.

— Hát ez meg mi? — mutatott a besompolygó foxira az anya.

— Kutya — felelte Tóni.

— Egy kis foxi — próbálta enyhíteni Zoltán.

— Kié ez a kutya?

Tóni széttárta a karjait, felhúzta a vállát s grimaszt is csinált hozzá. Ez azt jelentette, hogy ő nem tudja.

— Ki kell zavarni a kutyát! — parancsolta szokatlan indulattal az anya.

— Mutt, ne légy kegyetlen.

— Már pedig a kutya nem marad itt. Nem tűnök a lakásban semmiféle kóbor ebej.

Juli kinyitotta a konyhaajtót, aztán bele-rúgott a kutyába.

— Mars ki!

Az állat felordított s szűkülve iramodott neki a kapunak, ki az uccára.

— Így! — mondta az asszony, — rajtam nem fog mindenki taposni. Ha nem tűröm, hát nem tűröm, ezt a dögöt. Végre is az lesz, amit én akarok.

— Nincs magának szíve — mondta Tóni s behúzódott a szobába.

— Hát nincs — ismerte el Juli végtelen nyugalommal, mert el is hitte, hogy ő már boldog, neki nincs szíve.

— Még oldalba is rúgta — hallatszott ki Tóni morgása.

— Elhallgass, mert ellátom a bajod.

Zoltán behúzódott a szoba egyik sarkába. Most először riadt meg a Sövény ucca 7-től. És mindentől, amit az jelent. Az apjára gondolt.

Ebben a percben valaki megzörgette az ajtót. Juli kinyitotta, magas, nyulánk férfi lépett be.

— Jóestét.

Zoltán örömkialtással rohant az apja karjaiba.

— Édesapám!

— Szervusz, fiacskám.

Tónit izgalom öntötte el. Amint az idegen urat megpillantotta, felfelé szökő reménykedése megtorpant. Távoli, idegen volt annak az arca.

Elvisznek? Nem visznek? Talán. Talán mégis magukkal visznek. Zoltán a barátom. És nem kell többet pertlit árulnom. A mut-

tert is elhozzák, majd eldolgozik a ház körül.

Juli tessékelte be az idegent. Az állt a nyitott ajtóban. Mintha ponyvaregényből ismert várkastélyból érkezett volna. Hideg volt és merev. Tóni szinte didergett.

— Tessék nálunk helyet foglalni. Hozom a vacsorát is.

— Csak hagyja jóasszony.

Az apa leült egy székre. Csak úgy udvariasságból, mert rögtön föl is kelt.

— Nekünk mennünk kell.

Kivette a pénztárcáját, egy bankjegyet húzott ki s azt a markában tartotta. Nem lehetett látni mennyi.

— Tessék jóasszony, a kiadásaira. Te meg fiacskám, köszönd meg ennek a derék asszonynak a szivességét, meg ezét a fiatal-emberét is.

Zoltán egy kicsit bámult, azután révetegen lépett Julihoz s lesütött szemmel állt előtte. Valamit dadogott.

— Na fiam, mi lesz? Sietnünk kell, mert még szobát akarok bérelni a szállóban.

A fiú Tónira nézett, majd megindult Tóni felé.

Tóni szíve dobogott. Oly szépen képzelte el már régen, csak most tudta, hogy mit: Odajön hozzám, megölel, megcsókol és azt mondja az apjának: ez az én barátom, viszik magunkkal, az édesanyját is!

Zoltán feleúton megállt. Szégyenlős hangon, de az apja fejtartását és beszédét után-ozva szólt Tónihoz:

— Isten vele.

Még tegezni sem merte az apja előtt.

Tónival egyet fordult a szoba. Szája tele lett valami undorító keserűséggel. Csak bámult, szótlánul, távozó pajtása után.

Az apa és fia már a kapunál jártak, Juli még mindig nagy igyekezettel kísérte őket.

Tóni nagyot köpött. Fölfelé. A plafont akarta leköpní. De a kunszt ezúttal nem sikerült. A köpés fáradtan hullott vissza a fiú arcába.

— Az anyját! Hát nem leköptem magam! — suttogta fátyolos hangon.

MEGJELENT: Neverov: Éhinség; Gorkij Maxim: Január 9.; Nagy Lajos: Két fiú ült egy padon. LEGKÜZELEBB MEGJELENIK: Palotás Imre: Lázadók.

Kiadásért felel: Faust Imre, Budapest VII. Wesselényi ucca 10.
Neufeld Z. (Pannonia) Bpest, Rombach-u. 8.
Telefon: 42-5-09

ház

állt a

nyból

Hideg

lozom

udva-

egyet

Nem

i. Te

derék

fiatal-

érete-

el állt

mert

a,

indult

pzelte

mit:

s azt

visz-

han-

utá-

tt.

tele

s bá-

Juli

öket.

afont

n si-

za a

ma-

VII.

u. 8.

